

МИСТЕЦЬКІ ПОСТАТІ

УДК 75.071.1 (477)(092)

Ярослав **Кравченко**

кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри історії і теорії
мистецтва Львівської національної
академії мистецтв

«Йому завжди буде двадцять шість...» (до перевидання книги Дмитра Антоновича «Тимко Бойчук»)

Анотація. У статті проаналізовано творчість молодого українського художника-бойчукіста Тимка Бойчука, брата творця «українського монументалізму» Михайла Бойчука в руслі розвитку українського мистецтва 20-х років ХХ ст. Свого часу його мистецькому спадку було присвячене невеличке (15 ст.) дослідження вченого-мистецтвознавця, професора Дмитра Антоновича «Тимко Бойчук» (1929), перше і єдине, що через заборону та тотальне нищення цензурою органів НКВС стало книжковою рідкістю. Ця стаття стане суттєвим доповненням до унікального раритетного видання.

Ключові слова: творчість Тимофія Бойчука, Українська академія мистецтв, школа українського монументалізму, художники-бойчукісти.

Унікальне видання празького «Видавництва української молоді» 1929 року – перше і єдине, присвячене творчості українського художника-бойчукіста Тимка Бойчука (1896–1922), брата творця «українського монументалізму» Михайла Бойчука (1882–1937). Автор невеличкого видання мистецтвознавчого дослідження, що разом з ілюстраціями складає п'ятнадцять сторінок, – український мистецтвознавець Дмитро Антонович (1877–1945), що особисто знав родину братів Бойчуків, вихідців з галицької Тереховлянщини, бачив Тимкові твори, що зникли після арешту Михайла Бойчука та його дружини Софії Налепінської, яка, до речі, й подала репродукції до празького видання.

Дмитро Антонович уникнув сталінських репресій 30-х років,

перебуваючи на той час у Празі як професор і ректор Українського Вільного Університету. Але його книги підлягали «невблаганному нищенню» на підрадянській Україні. Однак, як писав історик Сергій Білокінь: «Якщо книжка пройшла через друкарський верстат, вона набула безсмертя, вона була врятована» [2, с. 23].

Ідея перевидання цього бібліографічного раритету належить землякові Михайла й Тимофія Бойчуків, поету та громадському діячеві, Шевченківському лауреату Роману Лубківському (1941–2015), яку гаряче підтримав архівіст і краєзнавець Богдан Хаварівський (1948–2016), теж уродженець Тербовлянського району Тернопільської області.

Продовжуючи їхній задум і маючи в здобутку монографію «Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен» і «Альбом-каталог збережених творів М. Бойчука», ми вирішили перевидати працю Д. Антоновича, доповнивши монографію вступною статтею, ілюстраціями збережених творів художника та фоторепродукціями, що не ввійшли до ілюстративного ряду книги «Тимко Бойчук».

Молодший брат Михайла Бойчука Тимофій прожив коротке, але яскраве мистецьке життя. Тимкові навчання і творчість припали на швидкоплинні роки існування Української Академії Мистецтва в рамках Української державності. Й помер він у рік, коли червонозірчасті «соціальні експериментатори перетворили її на інститут пластичних мистецтв». Йому завжди буде двадцять шість...

Народився Тимко Бойчук 27 вересня 1896 р. у багатодітній родині Левонтія Бойчука в с. Романівці на Тербовлянщині, що входила в ті часи до складу Австро-Угорської імперії. Шістнадцятилітнім приїжджає до Львова, щоби стати учнем-підмайстром свого старшого брата Михайла.

На запрошення Російського Археологічного Товариства, яке скористалося порадою Василя Кричевського, М. Бойчук разом з молодшим братом, Софією Налепінською та Миколою Касперовичем провадять реставрацію іконостаса церкви Трьох Святих у с. Лемеші на Чернігівщині. Але закінчити справу перешкодила війна. Як підданих Австрійської імперії, братів-художників інтернували «на заслання» спершу до Уральська, а пізніше до Арзамаса, де, «з ходженням по етапу і півголодним існуванням» перебували до революційних потрясінь 1917 року.

Після повернення в Україну до Києва, у грудні 1917 р. Тимофій вступає до майстерні ікони і фрески (пізніше перейменованої на майстерню монументального живопису), яку очолив старший брат М. Бойчук у Українській Академії Мистецтва.

Ще в часі навчання в Академії Тимко Бойчук, разом з іншими учнями монументальної майстерні – Василем Седлярем, Оксаною Павленко, Іваном Падалкою, брав участь у розписах клеєвими фарбами чотирьох корпусів Луцьких казарм у Києві влітку 1919 р. Пензлю Т. Бойчука тут належало кілька композицій, зокрема, «Оранка» (відома лише з недосконалої фоторепродукції), «Табір червоноармійців», «З одного казанка», а у співавторстві з Мусею Трубецькою – «Демонстрація» й «Зустріч з прапорами». Композиції мистця вражали вмільм поєднанням «ліричного начала з епічно-величавим піднесенням простого життєвого факту». Як згадував у неопублікованій праці «Зачинателі» очевидець цих розписів, мистецтвознавець Іван Врона: «...цей обдарований юнак в усіх колективних творчих виступах групи був правою рукою свого старшого брата і мав незаперечний авторитет серед всіх молодших стажем і підготовкою учнів М. Бойчука» [5, с. 67].

Цю першу спільну роботу учнів і Вчителя, сповнену труднощів, безупинної праці в колективі, дружби молодих художників і загального піднесення, було по-варварському знищено 1922 р. Але судячи зі збережених фоторепродукцій, бачимо, «як входять у творчу практику нові революційно-піднесені теми, символічні образи нового життя».

У ті часи ідея відродження монументального мистецтва починає займати вагоме місце у творчості українських мистців, бо вважалося, що «лише у фресці можна послідовно розгорнути сюжет, не один окремо взятий епізод, а подати факти у їх діалектичному розвитку» [28, с. 74] до того ж «мова монументального живопису стисла, узагальнююче чітка, як мова вправного оратора» [4, с. 27].

Наступною колективною працею, у якій взяв участь Т. Бойчук, стало декоративне оформлення Київського оперного театру до Всеукраїнського з'їзду повітових виконавчих комітетів (1919), де разом із Сергієм Колосом виконав панно «Коваль», та художнє оформлення Кооперативного інституту (1920), які також не дійшли до нашого часу.

Збереглися станкові твори художника – «Дві жінки з насінням», «Садять картоплю», «Груповий портрет», «Перекупки», «На пасовиську», «У шевській майстерні», «Годівля свиней», «Біля яблуні» (1917–1920). Слід зауважити, що перша із цих робіт, – «Дві жінки з насінням», – у Каталозі Першої всеукраїнської виставки АРМУ 1927 р. датується 1916 роком, і, як справедливо зауважує С. Білокінь, «з усіх збережених творів Тимка Бойчука це якраз найраніший», і, правдоподібно, належить до «арзамаського» періоду життя молодого мистця.

Усі твори художника вирізняються стильовою однорідністю і своєрідною «лапідарністю». Наприклад, у композиції «Біля яблуні»¹ Т. Бойчук надзвичайно витончено вирішив проблему синтезу прийомів іконопису та проторенесансного живопису. Щоби виділити вишуканий декоративний абрис крони яблуні, художник змалював небо цільною однотонною плямою, згідно з традиціями візантійського малярства. А пагорби, що трактуються за іконописними канонами, зменшуються до лінії горизонту. Водночас робота вражає складністю колористичної побудови, дещо відмінної від стримано-приглушеного колоризму бойчуківців.

Автор ще однієї раритетної монографії – мистецький критик О. Сліпко-Москальців, у своїй праці «Михайло Бойчук»² (1930) так описував проілюстровану в книзі роботу Т. Бойчука «На пасовиську»: «Змістом у цьому творі молодий художник змальовує таку картину: на першому пляні з правого боку сидить хлопчик, що зігнувся в лівий бік, трохи лівіше художник малює собаку, вище вгорі – пару коней, що пасуться. Звичайнісінька жанрова тема. Але зовсім не звичайно опрацьовує її молодий художник, що слідом за вчителем намагається теж скористувати рух форм, щоб підкреслити саму дію. Що ж ми побачимо, коли перенесемо

¹Ще на початку ХХ ст. «чарівний образ Яблуні» М. Бойчуку «подарував» філософ-гуманіст Григорій Сковорода. Як писала мистецтвознавець Олена Ріпко: «Символи народного філософа були органічно близькими етичним постулатам Михайла Бойчука, дидактичній цінності творів бойчуківців, які плекали традиції національної «натурі», зрощували Сад добра, закладеного у природі кожної людини. Невипадково зображення Яблуні, Саду й Садівника немов гасло, емблему своїх культурних діянь, найчастіше брали вони сюжетами і в монументальному, і в станковому малярстві». Крону цієї Яблуні в наступні роки зустрічаємо у творах багатьох бойчуківців.

²Як свідчить листування між В. Седлярем і О. Павленко, у харківському видавництві «РУХ» у 1930–1933 рр. планувалася низка видань, присвячених українським художникам, першою з яких і стала монографія О. Сліпко-Москальціва «Михайло Бойчук». Вийшли друком праця Василя Хмурого «Український революційний плакат» (1932) і монографії Євгена Холостенка «Микола Рокицький» (1933) і «Василь Седляр» (1934), що теж стали бібліографічною рідкістю. Заплановані видавництвом 1933 р. дослідження В. Седляра «Тимко Бойчук», «Іван Падалка», «Оксана Павленко», Є. Холостенка «Бернард Кратко», Л. Курбаса «Вадим Меллер» та інші друком не вийшли

увагу на мову форм, ліній? Повільному ритмові коней своєю масивністю активно вторить дерево з правого боку і глухо з лівого. Замкненою в собі скомпоновано собаку. Також замкнено komponує художник і хлопця. Отже, художник виявив чотири настановлення, чотири різних життя. Тимко Бойчук, порівнюючи молодий художник, хоч ще й спрощено, але вже опосередковано сприймає природу, а далі, що він досить задовільно організує «стихію» матеріялу, бо не матеріял «керує» ним, як це ми і по сей час помічаємо в представників натуралістичних напрямків» [22, с. 32]. За твердженням С. Білоконя, цей твір «зберігається нині в державній Третьяковській галереї» у Москві.

1967 року В. Шевчук писав: «Тішить око своєю глибинною продуманістю «Дівчина і хлопець» Т. Бойчука. Це картина якогось епічного спокою, м'якої погідності – все тут перейняте неповторним колоритом: обличчя модельовані просто і різуче точно» [14, с. 42].

Як зазначав автор монографії «Тимко Бойчук», історик мистецтва Д. Антонович: «...при вродженій здібності... Тимко Бойчук уже в зовсім молодому віці міг стати вповні викінченим майстром, встиг не тільки виявити свої мистецькі досягнення, але і зробити глибокий вплив на де-кого із своїх не завжди молодших товаришів-учнів» [1, с. 15].

Цю думку підтверджує учениця професора М. Бойчука – Оксана Павленко. «Бувало іноді, – розповідає вона в листі до С. Білоконя, – особливо на першій порі навчання, коли було кому-небудь з нас трудно впоратись із складним завданням по аналізу композиції, нам допомагав Тимко. Тому в колективі мав своєрідну роль «асистента» М. Л. (Михайла Львовича)» [2, с. 23]. А колишній студент майстерні Онуфрій Бізюков пояснював це тим, що «академічна школа сковувала, митець втрачав необхідну в мистецтві наївність, тому саме Тимко найкраще підходив до системи Бойчука. Всім іншим довелось перебудуватись» [3, с. 48].

Як пригадувала учениця Муся Трубецька, майстерня М. Бойчука працювала над плакатами для агіткампаній, а сама вона, разом з Т. Бойчуком, працювала над плакатом «Товарообмін між селом і містом». А у співавторстві з І. Падалкою виконав плакати «Червоноармієць з рушницею, робітник з молотом, селянин з плугом доб'ють контрреволюцію» (1920) та «У братньому єднанні праці

селян та робітників наше благополуччя» (1921). У цих яскравих політичних агітках – ще одна яскрава грань таланту художника.

У жанрі книжкової графіки Т. Бойчук створив серію ілюстрацій до збірника «Українські легенди», який видало товариство «Волошки», ілюстрації та обкладинку до дитячого збірника «Барвінок» (1919).

Голод і розруха 1921 року довели молодого мистця до тяжкого невиліковного туберкульозу. «Про Тимка докажу, – пригадає О. Павленко, – Почав він нездужати. Шоки червоні, очі блискучі – явно слабість якусь відчуває. «Його необхідно лікарю показати», – кажу я Михайлу Львовичу. «Ну, покажи», – відказує. А у мене був один знайомий, значить, безкоштовний лікар, що славився як діагност... От привела я Тимка до нього. Він попросив Тимка роздягнутися, і коли в обличчя йому дивився, то посміхався і говорив бадьорим голосом, а коли повертався до мене. З нього наче машкара спадала і обличчя у лікаря було суворе. «одягайтесь... А тепер вийдіть, мені треба Ксеню оглянути». Але нічого він не оглядав, а тільки сказав: «Безнадійний. Врятувати неможливо. У нього у грудях пожар, обидві легені охоплені вогнем». Отже, двосторонній туберкульоз. «А що можна зробити?» – «Годувати його треба. Жири. Молоко. Масло». Які там жири, коли ми мало не землю гризли. А їжі не купиш ні за які «керенки», ні за які «горпинки!» ... Муся Трубецька принесла з дому лаковані туфлі свого дядька «але на базар я їх не понесу!». Муся була княжна, справжнісінька, з тих самих Трубецьких. «Ну, то я понесу», – кажу. Розумна така! І понесла їх на товкучку...» [20, с. 391]. І хоч як намагалися допомогти й зарадити недужі Оксана Павленко та Марія Трубецька, хвороба перемагала...

У березневі дні 1922 року Тимофія Бойчука не стало. «Він умирав у маленькій кімнатці... Тимко лежав на гарному килимі і вкритий був українським килимом. Так він і мертвий лежав серед килимів» [20, с. 393].

Уже після смерті художника його твори експонувалися на виставках українського мистецтва в Москві, Харкові, Венеції (1927–1928). Як писав Д. Антонович: «У своїх працях Тимко Бойчук попри власну індивідуальність і яскраву особистість, все ж являється, окрім Миколи Касперовича, найвидатнішим учнем свого брата, і говорити про його творчість, це значить в

першій лінії говорити про школу Михайла Бойчука» [14]. Частина з цих творів безслідно зникла після арешту старшого брата, а частина, згідно рішення спеціальної комісії від 8 вересня 1937 р. зі спец. фонду Державного Українського Музею – «підлягають знищенню... три роботи Бойчука Тимка – 1) «Під яблунями», 2) «Портрет старого», 3) «Портрет дівчини з хлопцем»⁵.

А «Каталогу уцілілих творів Тимофія (Тимка) Бойчука» досі ніхто з музейних працівників ще не склав.

1. Антонович Д. Тимко Бойчук. 1896-1922. Прага : Видавництво української молоді. 1929. 17 с.
2. Білокінь С. Біля яблуні. Тимко Бойчук. Україна. 1989. № 15. С. 23–24.
3. Бойчук і бойчукісти. Бойчукізм. Каталог виставки / автори-упорядники О.Ріпка та Н.Присталенко. Львів, 1991. 88 с.
4. Вигнанець Ів. Михайло Бойчук. Арка. Мюнхен. 1947. Ч. 4. С. 19–24.
5. Врона І. Мистецька освіта в Україні за 1922 рік. Шляхи мистецтва. 1923. № 5. С. 65–68.
6. Горбачов Д. Листи-спогади Ганни Печарковської про Бойчука і бойчукістів. Київська старовина. 1999. № 6. С. 133–150.
7. Дуда І. Бойчук, бойчукізм. Бойчукісти (Про художника та його школу). Тернопіль. 1991. № 2. С. 36–37.
8. Енциклопедія Українознавства. Т. 1. Львів : НТШ, 1993. С. 151.
9. Земляная Т. Монументальная живопись М.Л.Бойчука и его школы. Москва. : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. 520 с.
10. Ковальская Л. Тимофей Бойчук, младший брат. Artline – Артлайн. Культурно-аналитический журнал. 1998. № 1. С. 44–45.
11. Ковальська Л., Присталенко Н. Михайло Бойчук і його школа. Вінніпег : «Дух України» Видання Вінніпезької Мистецької галереї, 1991. С. 103–107.
12. Кравченко Я. Корифеї землі Подільської: брати Бойчуки. Мистецтвознавці про митців Тернопілля. Тернопіль : [б.в.], 2012. С. 2–16.
13. Кравченко Я. У традиціях візантійського малярства... До 120-річчя від дня народження художника Тимофія Бойчука. День. 2016. № 156–157. С. 8.
14. Кравченко Я. Українське мистецтво ХХ століття. Михайло Бойчук

---

⁵Перегляд у різних джерелах і публікаціях назв уцілілих і знижених, відомих лише з фоторепродукцій чи описів, творів Тимка Бойчука свідчить про різноваріантність їх прочитання мистецькими критиками.

- та його школа : навч.-метод. посібн. Львів : Сполом. 2013. С. 42–44.
15. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен. Київ : Майстерня Книги – Оранта, 2010. С. 118–123.
  16. Кравченко Я. Школа українського монументалізму Михайла Бойчука (1917 – 1937). Нариси з історії українського дизайну ХХ століття / за ред. М. І. Яковлева. Київ : Фенікс. 2012. С. 229–237.
  17. Лебедева В. Школа фрескової живописи на Україні в перше десятиліття советської влади. Вопросы советского изобразительного искусства и архитектуры. Москва : Советский художник, 1973. С. 356–388.
  18. Михайло Бойчук та його школа монументального мистецтва / керівник проекту – А. Мельник. Автори вступних статей М. Шкандрій, Л. Ковальська, Н. Присталенко. Київ : НХМУ, 2010 (2012). С. 112–114.
  19. Овчинников В. Слово про Тимка Бойчука. Образотворче мистецтво. 1990. №3. С. 30.
  20. «Промовте – життя моє – і стримайте сльози»... Художник Оксана Павленко згадує, розповідає / публікація Л. Череватенка. Наука і культура: Україна. Київ, 1987. Вип. 21. С. 360–384.
  21. Ріпко О. У пошуках страченого минулого. Львів : Каменярь, 1996. С. 242.
  22. Сліпко-Москальців О. Українське малярство. Михайло Бойчук. Харків : РУХ, 1930. 52 с.
  23. Словник художників України. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1973. С. 30.
  24. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Харків : Видавець Савчук О.О., 2014. 386 с.
  25. Тимофій Бойчук / керівник проекту та автор вступної статті Я. Кравченко. Львів-Київ-Тернопіль : «Майстер Книг», 2017. 59 с., іл.
  26. Українське мистецтво XV – ХХ століть з приватних збірок / упорядник Т. Лозинський. Київ : [б.в.], 2007. С. 87.
  27. Український модернізм. 1910-1930 / альбом. Хмельницький : Галерея, 2006. С. 146–147.
  28. Холостенко Є. Перший досвід. З приводу розпису та скульптурного оформлення всеукраїнського селянського санаторію. Критика. 1929. № 1. С. 74–87.
  29. Яців Р., Кравченко Я., Козак Н., Голод І., Михайлик О. Українське образотворче мистецтво : імена, життєписи, твори (ХІ – ХХІ). Харків : Факт, 2012. С. 298–299.

References

1. Antonovych, D. (1929). Tymko Boichuk. 1896–1922. Praha : Vydavnytstvo ukraïnskoi molodi. [In Ukrainian]
2. Bilokin, S. (1989). Bilia yabluni. Tymko Boichuk [Near the apple. Tymko Boichuk]. *Ukraina*, 15, 23–24. [In Ukrainian]
3. Ripko, O. & Prystalenko, N. (1991). Boichuk i boichukisty. Boichukizm. Kataloh vystavky [Boichuk and boichukisty. Boichukizm. Catalog of the exhibition]. Lviv. [In Ukrainian]
4. Vyhnanets, Iv. (1947). Mykhailo Boichuk. Munich. *Arka*, 4, 19–24. [In Ukrainian]
5. Vrona, I. (1923). Mystetska osvita v Ukraini za 1922 rik [Art Education in Ukraine for 1922]. *Shliakhy mystetstva – Ways of art*, 5, 65–68. [In Ukrainian]
6. Horbachov, D. (1999). Lysty-spohady Hanny Pecharkovskoi pro Boichuka i boichukistiv [Letters-memories of Anna Pecharkovskaya about Boychuk and Boichuksists]. *Kyivska starovyna – Kievan antiquity*, 6, 133–150. [In Ukrainian]
7. Duda, I. (1991). Boichuk, boichukizm. Boichukisty (Pro khudozhnyka ta yoho shkolu) [Boichuk, Boichukizm. Boichuksists (About the artist and his school)]. *Ternopil*, 2, 36–37. [In Ukrainian]
8. *Entsyklopediia Ukrainoznavstva [Encyclopedia of Ukrainian Studies]*. (1993). (Vols. 1–11; Vol. 1). Lviv : NTSh. [In Ukrainian]
9. Zemlyanaya, T. (2016). Monumentalnaya zhivopis M.L.Boychuka i ego shkoly [Monumental painting by M. L. Boychuk and his school]. Moskva : LAP LAMBERT Academic Publishing. [In Russian]
10. Kovalskaya, L. (1998). Timofey Boychuk, mladshiy brat [Timofey Boichuk, younger brother]. *Artline Kulturno-analicheskiiy zhurnal – Artline. Cultural and analytical magazine*, 1, 44–45. [In Russian]
11. Kovalska, L. & Prystalenko, N. (1991). Mykhailo Boichuk i yoho shkola [Mykhailo Boichuk and his school]. Vinnipeg : «Dukh Ukrainy» Vydannia Vinnipezkoi Mystetskoi halerei. [In Ukrainian]
12. Kravchenko, Ya. (2012). Koryfei zemli Podilskoi: braty Boichuky. Mystetstvoznavtsi pro myttsiv Ternopil'ia [Corsets of the land of Podilsky: Brothers Boichuk. Art studies about the artists of Ternopil]. Ternopil. [In Ukrainian]
13. Kravchenko, Ya. (2016). U tradytsiiakh vizantiiskoho maliarstva... Do 120-richchia vid dnia narodzhennia khudozhnyka Tymofii Boichuka [In the traditions of Byzantine painting ... To the 120th anniversary of the

- birth of artist Timothy Boichuk]. Den – Day, 56–157, 8. [In Ukrainian]
14. Kravchenko, Ya. (2013). Ukrainske mystetstvo XX stolittia. Mykhailo Boichuk ta yoho shkola : navch.-metod. Posibn [Ukrainian art of the twentieth century. Mykhailo Boichuk and his school: teaching method. manuals]. Lviv : Spolom. [In Ukrainian]
  15. Kravchenko, Ya. (2010). Shkola Mykhaila Boichuka. Trydtsiat sim imen [School of Mykhail Boychuk. Thirty-seven names]. Kyiv : Maisternia Knyhy – Oranta. [In Ukrainian]
  16. Kravchenko, Ya. Yakovliev M. (Ed). (2012). Shkola ukrainskoho monumentalizmu Mykhaila Boichuka (1917–1937) [School of Ukrainian Monumentalism by Mikhail Boichuk (1917–1937)]. Narysy z istorii ukrainskoho dyzainu XX stolittia – Essays on the history of Ukrainian design of the twentieth century. Kyiv : Feniks. [In Ukrainian]
  17. Lebedeva, V. (1973). Shkola freskovoy zhivopisi na Ukraine v pervoe desyatiletie sovetskoj vlasti [School of fresco painting in Ukraine in the first decade of Soviet power]. Voprosyi sovetskogo izobrazitel'nogo iskusstva i arhitekturyi – Issues of Soviet art and architecture. Moskva : Sovetskiy hudozhnik. [In Russian]
  18. Shkandrii, M., Kovalska, L. & N. Prystalenko, Melnyk, A. (Ed.) (2010 (2012)) Mykhailo Boichuk ta yoho shkola monumentalnogo mystetstva. [Mykhailo Boichuk and his school of monumental art]. Kyiv : NkhMU. [In Ukrainian]
  19. Ovchynnykov, V. (1990). Slovo pro Tymka Boichuka [The word about Timothy Boichuk]. Obrazotvorche mystetstvo – Fine art, 3, 30. [In Ukrainian]
  20. Cherevatenko, L. (1987). «Promovte – zhyttia moie – i strymaite slozy»... Khudozhnyk Oksana Pavlenko zghaduie, rozpovidaie ["Speak – my life – and restrain the tears" ... Artist Oksana Pavlenko recalls, narrates]. Nauka i kultura: Ukraina – Science and Culture: Ukraine, 21, 360–384. Kyiv. [In Ukrainian]
  21. Ripko, O. (1996). U poshukakh strachenoho mynuloho [In search of the executed past]. Lviv : Kameniar. [In Ukrainian]
  22. Slipko-Moskaltsiv, O. (1930). Ukrainske maliarstvo. Mykhailo Boichuk [Ukrainian painting. Mykhailo Boichuk]. Kharkiv : RUKh. [In Ukrainian].
  23. Slovnyk khudozhnykiv Ukrainy [Dictionary of Artists of Ukraine]. (1973). Kyiv : Holovna redaktsiia Ukrainskoi radianskoi entsyklopedii. [In Ukrainian]
  24. Sokoliuk, L. (2014). Mykhailo Boichuk ta yoho shkola [Mykhailo Boichuk and his school]. Kharkiv : Vydavets Savchuk O. [In Ukrainian]

25. Kravchenko, Ya. (2017). Tymofii Boichuk [Timothy Boichuk]. Lviv-Kyiv-Ternopil : «Maister Knyh». [In Ukrainian]
26. Lozynskiy, T. (2007). Ukrainske mystetstvo XV – XX stolit z pryvatnykh zbirk [Ukrainian art of the fifteenth and twentieth centuries from private collections]. Kyiv. [In Ukrainian]
27. Ukrainskyi modernizm. 1910-1930 : albom [Ukrainian modernism. 1910-1930: album]. (2006). Khmelnytskyi: Halareia. [In Ukrainian]
28. Kholostenko, Ye. (1929). Pershyi dosvid. Z pryvodu rozplysu ta skulpturnoho oformlennia vseukrainskoho selianskoho sanatoriiu [The first experience. Regarding the painting and sculptural design of the All-Ukrainian peasant sanatorium]. Krytyka – Critics, 1, 74–87. [In Ukrainian]
29. Yatsiv, R., Kravchenko, Ya., Kozak, N., Holod, I. & Mykhailyk, O. (2012). Ukrainske obrazotvorche mystetstvo: imena, zhyttiepysy, tvory (XI – XXI) [Ukrainian fine arts: names, biographies, works (XI – XXI)]. Kharkiv: Fakt. [In Ukrainian].

ANNOTATION

Yaroslav Kravchenko. "He will always remain twenty-six..." (to the republication of Dmytro Antonovych's book "Tymko Boichuk"). The article analyzes the creativity of the young Ukrainian artist Tymko Boichuk (1896-1922), the brother of the creator of "Ukrainian Monumentalism" Mykhailo Boichuk (1882-1937) in the context of the development of Ukrainian art in the 20's of the 20th century. At the time, a small, fifteen page study was dedicated to his artistic heritage, written by an art critic professor Dmytro Antonovych (1877-1945) Tymko Boichuk, the publication of the Prague «Ukrainian Youth Publishing House» in 1919, was the first and only and due to the prohibition and the total destruction of the censorship of the NKVD organs became a book-rarity. This article will become a significant addition to the unique rare edition.

The younger brother of Mykhailo Boichuk, Tymofii, lived a short but bright life. His studies and creativity were in the transient years of the existence of the Ukrainian Academy of Arts within Ukrainian statehood. He died in a year when "social experimenters turned it into the Institute of Plastic Arts".

Tymko Boichuk was born on September 27th, 1896 in a large family of Levontii Boichuk in Romanivtsi village, Terebovliany region, which was the part of the Austro-Hungarian Empire at that time. At the age of sixteen, he moved to Lviv to become an apprentice of his elder brother Mykhailo.

To the invitation of the Russian Archaeological Society, Mikhailo

Boichuk, along with his younger brother, Sophia Nalepinska and Mykola Kasperovych, were restoring the iconostasis of the Trinity Church in Lemeshi village in Chernihiv region, but weren't able to finish the work because of the beginning of the war. Being Austrian Empire subjects, the brothers were interned first to Uralsk, and later to Arzamas, where they were until 1917. After returning to Ukraine, in December 1917, Tymofii entered a workshop of icons and frescoes headed by the elder brother M. Boichuk at the Ukrainian Academy of Arts.

Even during the studying at the Academy, Tymko Boichuk, together with other students of the monumental studio, participated in painting with glued colors of four buildings of the Lutsk barracks in Kiev in the summer of 1919. The compositions of the artist impressed with the skillful combination of "the lyrical beginning with the epic-majestic rise of a simple fact of life". As recalled in an unpublished work "Pioneers", an eyewitness of these paintings, art historian Ivan Vrona "... this gifted young man in all the collective creative performances of the group was the right hand of his elder brother and had unquestionable authority among all less experienced and trained students of M.Boichuk."

The following collective work, in which T.Boichuk took part, became the decorative design of the Kiev Opera House for the All-Ukrainian Congress of the County Executive Committees (1919), where, along with Sergii Kolos, he performed the "Blacksmith" panel, and the design of the Co-operative Institute (1920), which also not reached our time.

The easel works of the artist - "Two Women with Seeds", "Planting Potatoes", "Group Portrait", "Buying", "At Pasture", "At the Cobbler's", "Feeding Pigs", "By the Apple Tree" (1917 - 1920).

All works of the artist are distinguished by stylistic homogeneity and a kind of "lapidary". For example, in the composition "By the Apple Tree" Tymko Boichuk subtly solved the problem of the synthesis of techniques of icon painting and proto-renaissance painting. To distinguish the refined decorative contour of the crown of the apple tree, the artist depicted the sky as an entire monotonous spot, according to the traditions of Byzantine painting. The hills that are treated according to iconic canons are reduced to the horizon line. At the same time, the work is striking with its complexity of color building, somewhat different from the restrained-muted colourism of the 'Boychukisty'.

As noted the author of the monograph "Tymko Boichuk", the historian of art Dmytro Antonovych: "... with innate abilities .... Tymko Boichuk at a very young age could become a complete master, managed not only to

reveal his artistic skills, but also to make deep influence on some of his not always younger students - comrades".

In the genre of book graphics, Tymko Boichuk created a series of illustrations to the collection "Ukrainian Legends", which was published by the Society "Voloshky", and illustrations and cover for the children's collection "Barvinok" (1919).

The famine and devastation of 1921 brought the young artist to serious incurable tuberculosis. In March 1922 Tymofii Boichuk passed away.

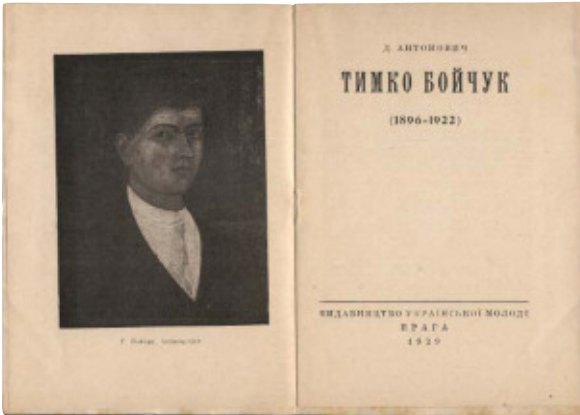
Even after the death of the artist, his works were exhibited at exhibitions of Ukrainian art in Moscow, Kharkov, Venice (1927 - 1928). As D. Antonovych wrote: "In his works Tymko Boichuk, in spite of his own individuality and bright personality, is, besides Mykola Kasperovych, the most outstanding pupil of his brother, and to talk about his work means in the first line to speak about the school of Mykhailo Boichuk."

Key words: Tymofii Boichuk, Ukrainian arts academy, school of Ukrainian monumentalism, artists-boichukisty.

АННОТАЦИЯ.

Ярослав Кравченко. «Ему всегда будет двадцать шесть ...» (к переизданию книги Дмитрия Антоновича «Тимко Бойчук»). В статье проведен анализ творчества молодого украинского художника-бойчукиста Тимофея Бойчука, брата создателя «украинского монументализма» Михаила Бойчука в контексте развития украинского искусства 20-х годов XX века. В свое время художественному наследию Т. Бойчука было посвящено небольшое (15 стр.) исследования ученого-искусствоведа, профессора Дмитрия Антоновича «Тимко Бойчук» (1929). Это первое и единственное издание, которое из-за запрета и тотального уничтожения цензурой НКВД стало книжным раритетом. Эта статья станет существенным дополнением к этому уникальному раритетному изданию.

Ключевые слова: творчество Тимофея Бойчука, Украинская академия искусств, школа украинского монументализма, художники-бойчукисты.

Іл. 1. Т. Бойчук. Автопортрет. 1916–1919. Фоторепродукція. У кн.: Антонович Д. Тимко Бойчук. 1896–1922. Прага : Видавництво української молоді, 1929. С. 2

Іл. 2. Т. Бойчук. Хлопець і дівчина. 1918-1919 рр. Картон, темпера. НХМУ. Жс – 587.

Іл. 3. Т. Бойчук. Біля яблуні. 1919-1920 рр. Картон, темпера. НХМУ. Жс – 455.

Іл. 4. Т. Бойчук. Дві жінки з насінням. 1916 р. Картон, темпера, НХМУ. Жс - 586

Іл. 5. Т. Бойчук. Свиня при кориті. 1920-1921 рр. Папір, туш, акварель. Приватна колекція.